

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om verkställighet av straff

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att till lagen om verkställighet av straff fogas en sådan bestämmelse om bemyndigande som den nya grundlagen förutsätter. Bestämmelsen gäller möjligheten att genom förordning av statsrådet meddela närmare bestämmelser om åtgärder i samband med verkställighet av fängelsestraff och bötesstraff, det närmare innehållet i verkställigheten av fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter samt fångvårdsväsendets organisation och administration. Kompletterande bestämmelser skall

utfärdas genom förordning av justitieministeriet. Dessutom föreslås lagen i enlighet med grundlagsreformen utökas med bestämmelser om bemyndigande att genom förordning av republikens president bestämma om fångvårdens förtjänstkors och genom förordning av justitieministeriet om emblem och tjänstedräkt för fångvårdsväsendet.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge och behov av ändring

I 80 § i den nya grundlagen, som trädde i kraft den 1 mars 2000, ingår en bestämmelse om bemyndigande att utfärda förordning. Enligt paragrafen kan bestämmelser utfärdas genom förordning endast med stöd av uttrycklig befogenhet som regleras i grundlag eller annan lag.

Rätten att utfärda förordningar kan genom lag ges till republikens president, statsrådet eller ett ministerium. Så kallade ursprungliga förordningar som inte utfärdats med bemyndigande på lagstiftningsnivå skall på grund av ikraftträdandet av grundlagen upphävas, deras regelverk skall höjas till lagnivå eller genomföras på det sätt som krävs av grundlagen med stöd av bemyndigande att utfärda förordning som grundar sig på lag.

Fångvårdsväsendets verksamhet regleras av flera ursprungliga förordningar som inte grundar sig på bemyndigande att utfärda förordning på lagnivå och som således kräver ändringar i lagstiftningen. Dylika förord-

ningar är förordningen om verkställighet av fängelsestraff (447/1975), förordningen om fångvårdsväsendet (134/1986) och fångvårdsförordningen (878/1995). En ursprunglig förordning är dessutom förordningen om verkställighet av bötesstraff (321/1969), som även innehåller bestämmelser om verkställighet av förvandlingsstraff för böter och som på så sätt även hänför sig till fångvårdsväsendets verksamhet. Dessa frågor föreslås i framtiden regleras genom förordning av statsrådet. Ett bemyndigande som gäller detta skall fogas till lagen om verkställighet av straff (39/1889).

Den nya grundlagen kräver att en bestämmelse om bemyndigande även fogas till förordningen om fångvårdens förtjänstkors (239/1957). Enligt den gällande förordningen tilldelas fångvårdens förtjänstkors av justitieministern på förslag av överdirektören för fångvårdsväsendet. I överensstämmelse med lagen om offentliga förtjänsttecken (1215/1999) föreslås förordningen i framtiden utfärdas av republikens president. Enligt

motiveringen till lagen skall presidenten i regel utfärda samtliga förordningar som gäller förtjänst- och utmärkelseecken oberoende av på vilket förvaltningsområde beredningen och beslutfattandet som gäller förtjänst- och utmärkelseecken i övrigt ankommer.

Aven förordningen angående emblem för fångvårdsväsendet (468/1949) är ursprunglig. Fångvårdens emblem och tjänstedräkt förnyas för närvarande. Båda frågorna skall i framtiden regleras genom förordning av justitieministeriet. Ett bemyndigande som även gäller detta föreslås fogas till lagen om verkställighet av straff. Bestämmelserna om fångvårdsväsendets tjänstedräkt finns för närvarande i 58 § förordningen om fångvårdsväsendet. Enligt den beslutar justitieministeriet om uniformer och tjänstedräkter i anstaltsförvaltningen samt bruket av dem.

Till verkställigheten av straff hänför sig också flera materiella bestämmelser vars innehåll bör omvärderas från grundlagsreformens synpunkt och göras till föremål för behövliga lagstiftningsåtgärder. Detta arbete utförs för närvarande av den kommitté som statsrådet tillsatte i september 1999 och som bereder en totalreform av lagstiftningen om verkställighet av straff. Enligt uppdraget skall arbetet beakta de krav som de nya bestämmelserna om de grundläggande rättigheterna och de internationella normerna om de mänskliga rättigheterna ställer på lagstiftningen. Dyliga frågor som är problematiska från grundlagsreformens synpunkt är bl.a. flera av fångarnas rättigheter och skyldigheter samt personalens befogenheter. Aven riksdagens grundlagsutskott har fäst uppmärksamhet vid problem på författningsnivå i anslutning till fångarnas besvärsmätt. Enligt uppdraget skall kommittén i sitt arbete även utreda de ursprungliga förordningar i samband med vilka befogenheterna skall höjas till lagnivå, samtidigt som de bestämmelser som strider mot den nya grundlagen skall upphävas. Den utsatta tiden för kommittén är slutet av mars 2001.

Det problematiska i lagstiftningen på detta förvaltningsområde från grundlagsreformens och de internationella människorättsbestämmelsernas synpunkt beror delvis på den gamla grundstrukturen i lagstiftningen om verkställighet av straff. Den grundläggande bestämmelsen, alltså lagen om verkställighet av straff, härstammar från 1889, även om endast en av dess paragrafer alltjämt är i

kraft i ursprunglig form.

Aven fångvårdsväsendets förvaltning är förknippad med problem från den nya grundlagens synpunkt. Förvaltningen saknar reglering på lagnivå, med undantag av vissa bestämmelser i lagen om verkställighet av straff. Enligt 119 § 2 mom. i den nya grundlagen skall de allmänna grunderna för organen i statsförvaltningen regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar betydande utövning av offentlig makt. Samtidigt med totalreformen av lagstiftningen om verkställighet av straff pågår också en totalreform av lagstiftningen om fångvårdsväsendets förvaltning. Reformarbetet ansluter sig till en mera omfattande omorganisering av de kriminalpolitiska uppgifterna på justitieministeriets förvaltningsområde. Omorganiseringen torde genomföras i början av juni 2001. Vid den tidpunkten är det meningen att en kriminalpolitisk avdelning skall inrättas vid justitieministeriet, att den offentlighetsrättsliga Kriminalvårdsförningens uppgifter skall överföras till justitieministeriets förvaltningsområde som myndighetsuppdrag och en gemensam centralförvaltning skall inrättas för skötsel av uppgifter på fångvårdens och samhällspåföljdernas område. Förändringen avses bli genomförd genom en regeringsproposition på hösten med förslag till lag om förvaltningen av verkställighet av straff och vissa lagar i anslutning till denna. I och med reformen skall även bestämmelserna om fångvårdsväsendets förvaltning i deras helhet höjas till lagnivå i enlighet med grundlagen.

Eftersom det ännu förflyter tid innan nämnda mera omfattande lagreformer träder i kraft och vissa obetydliga ändringar av bestämmelserna om fångvårdsväsendet skall genomföras före detta, är det nödvändigt att höja bestämmelserna om bemyndigande som gäller ursprungliga förordningar till den nivå som grundlagen kräver redan innan nämnda totalreformer genomförs.

2. Föreslagna ändringar

I 1 kap. 8 § 1 mom. 1 punkten lagen om verkställighet av straff skall det tas in ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om åtgärder i anslutning till verkställighet av fängelsestraff och bötesstraff. Med detta avses formella åtgärder i anslutning till verkställigheten. Med bestämmelsen skall bemyndigandet att utfärda ursprungliga förord-

ningar som gäller verkställigheten av fängelsestraff och bötesstraff höjas till lagnivå.

Momentets 2 punkt föreslås innehålla ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om innehållet i fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter. Med detta avses frågor vars grundläggande bestämmelser ingår i lagen om verkställighet av straff och som för närvarande närmare regleras i den ursprungliga fångvårdsförordningen.

Momentets 3 punkt föreslås omfatta en bestämmelse om bemyndigande som gäller förordningen om fångvårdsväsendet. Även denna förordning är en ursprunglig förordning.

Lagens nuvarande 8 § föreslås i ändrad form bli ett nytt 2 mom. i paragrafen. Enligt momentet skall kompletterande bestämmelser om tillämpningen av denna lag vid behov utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Alla nämnda föreslagna bestämmelser om bemyndigande skall mera grundligt omvärderas i samband med totalreformerna av verkställigheten av straff och fångvårdsväsendets förvaltning.

Samtidigt föreslås en ny 8 a § om möjligheten att utfärda vissa andra bestämmelser om fångvården fogas till 1 kap. i lagen. Enligt den nya paragrafen skall fångvårdens förtjänstkors regleras genom förordning av republikens president och emblem samt tjänstetecken för fångvårdsväsendet regleras genom förordning av justitieministeriet.

3. Propositionens verkningar

Propositionen saknar ekonomiska och organisatoriska verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Ärendet har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av fängelsestraff

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen den 19 december 1889 om verkställighet av straff (39/1889) 1 kap. 8 §, sådan den lyder i lag 128/1995, samt *fogas* till 1 kap. en ny 8 a § som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

8 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet kan närmare föreskrifter meddelas om

1) åtgärder i anslutning till verkställighet av fängelsestraff och bötesstraff

2) placeringen av fångar, verksamheten och ordningen i straffanstalterna, förfarandet vid vidtagande av de tvångsåtgärder som avses i denna lag, fångarnas kontakter utanför straffanstalten samt det övriga innehållet i verkställigheten av fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter, samt

3) fångvårdsväsendets organisation och förvaltning.

Kompletterande bestämmelser om de frågor som nämns i 1 mom. meddelas vid behov genom förordning av justitieministeriet.

8 a §

Bestämmelser om fångvårdens förtjänstkors samt fångvårdsväsendets emblem och tjänstedräkt

Om fångvårdens förtjänstkors bestäms genom förordning av republikens president.

Om emblem och tjänstedräkt för fångvårdsväsendet bestäms genom förordning av justitieministeriet.

Denna lag träder i kraft den _____.

Helsingfors den 12 maj 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister Johannes Koskinen

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av fängelsestraff

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 december 1889 om verkställighet av straff (39/1889) 1 kap. 8 §, så-
dan den lyder i lag 128/1995, samt
fogas till 1 kap. en ny 8 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna stadganden

8 §

Närmare föreskrifter

Närmare föreskrifter om tillämpning av denna lag meddelas av justitieministeriet.

8 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet kan närmare föreskrifter meddelas om

- 1) åtgärder i anslutning till verkställighet av fängelsestraff och bötesstraff
- 2) placeringen av fångar, verksamheten och ordningen i straffanstalterna, förfarandet vid vidtagande av de tvångsåtgärder som avses i denna lag, fångarnas kontakter utanför straffanstalten samt det övriga innehållet i verkställigheten av fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter, samt
- 3) fångvårdsväsendets organisation och förvaltning.

Kompletterande bestämmelser om de frågor som nämns i 1 mom. meddelas vid behov genom förordning av justitieministeriet.

8 a §

Bestämmelser om fångvårdens förtjänstkors samt fångvårdsväsendets emblem och tjänstedräkt

Om fångvårdens förtjänstkors bestäms genom förordning av republikens president.

Om emblem och tjänstedräkt för fångvårdsväsendet bestäms genom förordning av justitieministeriet.

Denna lag träder i kraft den

